

probos

● *Nederlandse rondhoutverwerking in 2004*

‘Ik kan mijn dikke hout niet kwijt!’ hoor je tegenwoordig regelmatig onder bouseigenaren. Voor je het weet, roept iedereen elkaar na en hebben we onszelf een niet bestaand probleem aangepraat. Daarom heeft Probos in haar jaarlijkse BIS-enquête de zagerijen eens gevraagd naar hun diametereisen. Dit Bosbericht geeft de resultaten van het jaarlijkse onderzoek onder alle rondhoutverwerkende bedrijven in Nederland.

Resultaten BIS-enquête

Dik hout

Een van de gevolgen van het huidige bosbeheer en het ouder worden van het Nederlandse bos is dat er steeds meer dikke bomen (dbh > 40 cm) in het bos staan. In 2002 bedroeg het aandeel dikke bomen reeds 24% van de staande voorraad en dit zal naar verwachting in de toekomst nog verder toenemen. Deze dikke bomen leveren volgens de houthandelaren een probleem op, omdat er op dit moment moeilijk afzet is te vinden voor het dikke hout. Rondhout van kleinere diameter is namelijk veel geschikter voor de in hoge mate geautomatiseerde en daardoor kostenefficiënte rondhoutverwerking door zagerijen. Dit probleem speelt niet alleen in Nederland, maar ook in een groot deel van Europa. Niet voor niets is speciaal over dit onderwerp een COST-actie opgestart, waarbij verschillende Europese landen informatie uitwisselen. Naast Probos nemen hier organisaties aan deel uit Oostenrijk, Duitsland, Frankrijk, Italië en enkele Oost-Europese landen.

Probos heeft de rondhoutzagerijen dit jaar gevraagd naar hun zaagcapaciteit (m³/jaar) en

de diametereisen van hun zaagmachines.

Tabel 1 geeft een overzicht van de zaagtypen in Nederland en de daarbij behorende diametereisen. De minimum diameter die kan worden verzaagd, is gemiddeld 20 cm. Wat opvalt is dat de twee meest geautomatiseerde rondhoutzagerijen in Nederland, rondhout met een maximale diameter van 45 tot 50 cm kunnen verwerken via profielverspaning. Deze twee rondhoutzagerijen verwerken gezamenlijk 60% van het door de zagerijsector verwerkte Nederlandse rondhout. Het steeds dikker worden van de bomen uit het Nederlandse bos zal dus betekenen dat deze zagerijen in de toekomst steeds meer uit zulten wijken naar het buitenland voor de aankoop van hun hout. Het overgrote deel van de overige zagerijen in Nederland gebruiken voornamelijk bandzagen die veel dikker hout aan kunnen (80 tot 120 cm). In deze enquête is uitsluitend gevraagd naar de diameter die de zaag aan kan, hoewel natuurlijk ook de maximum diameter die de metaaldetector en/of schiller aan kunnen, medebepalend is voor de maximum diameter van het hout dat een zagerij kan verwerken.

De cijfers over 2004

Elk jaar stuurt Probos een enquête naar alle Nederlandse rondhoutverwerkende bedrijven en rondhout exporteurs. Dit jaar zijn in totaal 115 rondhoutverwerkende bedrijven en 13 exporteurs geënuquêteerd. Van de 115 benaderde rondhoutverwerkers hebben 3 zagerijen, 1 verduurzamer en 1 fabrikant van niet verduurzaamde palen aangegeven dat zij hun activiteiten hebben gestaakt. Van de Nederlandse exporteurs is één bedrijf in 2004 opgehouden. De volumes in dit bosbericht zijn allemaal in m³ werkhout met schors.

Rondhoutverwerking in Nederland

De rondhoutverwerkende bedrijven hebben vorig jaar 840.000 m³ rondhout verwerkt. Dat is 6% minder dan het jaar daarvoor. 61% van het verwerkte rondhout kwam uit het Nederlandse bos. De daling in de rondhoutverwerking is voor een groot deel toe te schrijven aan de papier- en kartonfabrikanten (tabel 2).

Zagerijen

De zagerijen verwerkten vorig jaar 70% van het rondhout in Nederland, namelijk 593.000 m³.

Tabel 1

Overzicht van verschillende zaagtypen in Nederlandse rondhoutzagerijen

Type zaag	Aantal	Minimale diameter (in cm)	Maximale diameter (in cm)
Bandzaag	51	10-35	80-120
Lintzaag	7	10-25	40-100
Profielverspaner	2	10-20	45-50
Raamzaag	7	20	50-95
Mobielezaag	10	10-20	90-100
Totaal	77		

Tabel 2

Nederlandse rondhoutverwerkende industrie in 2004 (x 1000 m³ met schors)

Sector	Verbruik 2003	Verbruik 2004	Inkoop Nederland 2004	Aantal bedrijven 2004
Zagerijen	575	593	391	77
Klompenmakers	13	13	12	19
Papier/kartonfabrikanten	187	136	79	2
Plaatfabrikanten	*	*	*	1
Palenfabrikanten	116	94	27	17

* Geen verbruik opgegeven i.v.m. herleidbaarheid tot individuele bedrijven.

In tegenstelling tot de afname van de totale rondhoutverwerking is de hoeveelheid rondhout die is verwerkt door de zagerijen het afgelopen jaar met 3% gestegen. 66% van het door de zagerijen verwerkte rondhout is afkomstig uit het Nederlandse bos.

In 2005 zijn 77 zagerijen geënuquêteerd. De Nederlandse zagerijsector bestaat uit vele kleine bedrijven (tabel 3). Meer dan 80% van de bedrijven verwerkt minder dan 5.000 m³ rondhout per jaar. Deze kleine bedrijven verwerken gezamenlijk slechts 9% van het door de sector verwerkte hout. Dit wekt de indruk dat deze bedrijven slechts een gering belang hebben.

Tabel 3

Grootteklassen verdeling rondhoutzagerijen (in m³ met schors)

Grootteklasse	Aantal bedrijven	Verwerkte hoeveelheid
< 1.000	40	14.000
1.000 - 4.999	21	44.000
5.000 - 9.999	7	48.000
10.000 - 24.999	5	74.000
> 25.000	4	413.000
Totaal	77	593.000

Dit klopt in kwantitatieve zin, maar ze zijn essentieel voor de verwerking van inlands (kwaliteits)hout, speciale houtsoorten of voor het verzagen tot speciale afmetingen voor bijvoorbeeld restauraties.

De vier bedrijven die meer dan 25.000 m³ rondhout verwerken per bedrijf hebben het afgelopen jaar gezamenlijk 413.000 m³ hout verwerkt en

hebben daarmee een aandeel van 70% in het totale door de zagerijsector verwerkte volume.

De rondhoutzagerijen is dit jaar gevraagd naar de eindmarkt van hun product. De belangrijkste eindmarkt voor de zagerijsector is de emballage industrie: 53% van het gezaagde hout gaat naar deze markt. De bouw en de GWW sector volgen met respectievelijk 14% en 13%. Wanneer de bedrijven worden ingedeeld op basis van de hoeveelheid gezaagd rondhout, dan blijkt dat het belang van de emballage industrie als eindmarkt afneemt naarmate er minder rondhout wordt verwerkt. Voor bedrijven die minder dan 1.000 m³ rondhout verwerken zijn de bouw (33%) en restauraties (22%) de belangrijkste eindmarkten. Emballage hout komt dan op de derde plaats met 13%. Bij zagerijen van een gemiddelde grootteklasse van tussen de 1.000 en 25.000 m³ bedraagt het aandeel emballagehout 40%, maar wordt er daarnaast veel vloerenhout en meubelhout geproduceerd.

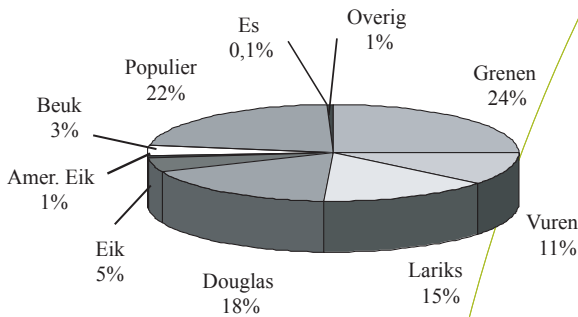
Papier- en kartonfabrikanten

De twee papier- en kartonfabrikanten in Nederland die rondhout verwerken hebben in 2004 in totaal 136.000 m³ rondhout verwerkt. Dat is bijna 52.000 m³ minder (-28%) dan in

2003. Deze afname is voornamelijk toe te schrijven aan een brand bij een kartonfabrikant, waardoor deze fabrikant het normale productieniveau niet heeft gehaald en daardoor veel minder rondhout heeft verwerkt. De andere fabrikant heeft vanaf 1 september voornamelijk vuren chips in plaats van rondhout als grondstof gebruikt. Deze producent zal in de toekomst steeds minder rondhout gaan verwerken en dan alleen vuren. De afname in het gebruik van grenen en een toename in het gebruik van vuren is al in de resultaten voor 2004 te zien. De hoeveelheid verwerkt grenen is met 58% afgenomen en het gebruik van vuren is met 20% gestegen. Het gebruik van chips door de papier- en kartonproducenten is sinds 1999 anderhalf keer zo groot geworden en heeft inmiddels een niveau heeft bereikt van 339.000 m³ rondhout equivalent met schors.

Houtsoorten

Populier en vuren zijn de belangrijkste houtsoorten voor de Nederlandse rondhoutverwerkende industrie met elk een aandeel van 24% (198.000 m³) in het totaal, gevolgd door grenen met een aandeel van 21% (figuur 1). Populier wordt met name gebruikt als zaaghout (65%) en voor de productie van karton (30%). Het meeste vuren wordt gebruikt als zaaghout (33%) of voor de productie van papier (28%); de overige 39% van het vuren is paalhout. Douglas en lariks komen met 110.000 m³ en 92.000 m³ als nummer 4 en 5 op de lijst van meest gebruikte soorten, en deze soorten vormen een belangrijke inkomstenbron voor de Nederlandse bouseigenaren. Van het verwerkte volume Douglas komt maar liefst 76% uit het Nederlandse bos en van lariks 74%. Het meeste Douglas en lariks (96%) wordt toegepast als zaaghout.

Verbruik zagerijen naar houtsoort in 2004 (totaal = 592.000 m³)

van de export van vezelhout is de overstap van één van de papierfabrikanten naar vuren in plaats van grenen als grondstof voor de papierproductie. Het grenen dat vorig jaar nog door de fabriek werd verwerkt, is nu waarschijnlijk geëxporteerd. Dit is ook te zien aan het toegenomen aandeel grenen in de totale rondhoutexport waardoor het veruit de belangrijkste geëxporteerde houtsoort is. Na grenen zijn douglas en lariks de belangrijkste soorten voor de rondhoutexport (figuur 2).

Oogst Nederlands hout

De BIS-enquête is ontwikkeld om gegevens over het verbruik van de rondhoutverwerkende industrie te achterhalen. Het is dus niet bedoeld om uitspraken te kunnen doen over de Nederlandse houtoogst. De resultaten van de Houtoogst statistiek en prognose van oogstbaar hout (HOSP) dateren echter van meer dan vijf jaar geleden en deze resultaten geven geen inzicht in de kwaliteit van het Nederlandse hout. Reden om met behulp van de gegevens uit de BIS-enquête, toch eens te kijken naar de sortimenten en boomsoorten die het Nederlandse bos oplevert. Hiervoor wordt de volgende rekenregel gebruikt: Nederlands hout = verbruik (inkoop NL) + export (inkoop NL).

De totale door de rondhoutverwerkende industrie verbruikte en de geëxporteerde hoeveelheid rondhout uit het Nederlandse bos bedroeg in 2004 895.000 m³. Dit is een afname met circa 174.000 m³ sinds 1999. Zagerijhout is met 54% het belangrijkste door het Nederlandse bos gele-

verde sortiment, gevolgd door vezelhout met een aandeel van 43%.

Grenen is de belangrijkste houtsoort uit het Nederlandse bos met een aandeel van 28% in het totaal. Gevolgd door respectievelijk populier, douglas, vuren en lariks.

Conclusie

Geen verrassende resultaten uit de BIS-enquête dit jaar. Er is en lichte daling in de totale hoeveelheid verwerkt hout, maar deze daling zal volgend jaar waarschijnlijk weer worden rechtgetrokken wanneer de kartonproducent zich volledig heeft hersteld van de brand. Het is zorgwekkend dat de hoeveelheid hout uit het Nederlandse bos zo sterk is gedaald sinds 1999, maar deze trend is reeds enkele jaren geleden ingezet. Wellicht dat de 'Visie op de Nederlandse houtoogst', een gezamenlijk product van Platform Hout in Nederland en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, die dit najaar wordt gepresenteerd, zal bijdragen aan de vergroting van de houtoogst in het Nederlandse bos.

Jan Oldenburger

Tabel 4

Nederlandse rondhoutexport per sortiment (x 1000 m³ met schors)

	2003	2004
Zagerijhout	135	138
Fineerhout	8	7
Vezelhout	335	394
Paalhout	0,1	0
Totaal	478	538

Export rondhout naar houtsoort in 2004 (totaal = 538.000 m³)

